

Türkiye’de Afet Yönetimi ve Sivil Toplum Kuruluşları

Mevcut Durum ve Öneriler

İbrahim Taşdemir

ANALİZ RAPORLARI

İLKE ANALİZ RAPORU 11 | EKİM 2023

İLKE Yayın No: 209

E-ISBN: 978-625-8350-65-4

DOI: <https://dx.doi.org/10.26414/anr11>

Editör: Fatih Yaman

Yayın Koordinatörü: Mehtap Nur Öksüz

Yayın Sekreteri: Elif Akkuş

Tasarım: Betül Berra Kurt

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul

Telefon: +90 216 532 63 70 | E-posta: sta@ilke.org.tr | Web: ilke.org.tr

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu Analiz Raporu Sivil Toplum Akademisi (STA) tarafından hazırlanmıştır. STA; gönüllü, sivil ve katılımcı bir sivil toplum hedefini hayata geçirmek üzere düşünce ve strateji üretmektedir.

Türkiye’de Afet Yönetimi ve Sivil Toplum Kuruluşları: Mevcut Durum ve Öneriler

ÖZET

Kahramanmaraş depremleri; afet yönetimi, afetlerde kamu ve STK’ların rollerinin tekrar gözden geçirilmesini gerektirmiştir. Bu çalışmada ilk olarak Türkiye’de mevcut afet yönetimi ve STK’ların buradaki rolleri irdelenmiştir. 2009 yılında Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulmasıyla birlikte; ülkemizde yeni bir afet yönetim modeli uygulamaya konulmuş olup getirilen bu model ile çalışmalar, kriz yönetiminden risk yönetimine evrilmiştir. Ancak afet yönetiminde STK’ların hizmetleri genel olarak afet sırasında ve sonrasında müdahale faaliyetleri çerçevesinde ele alınmıştır. STK’ların afet tecrübesi ile hem AFAD’ın hem de ana çözüm ortakları kurumlarının koordinasyon faaliyetlerine bakıldığında, son yıllarda her ne kadar ciddi çalışmalar yapılmış olsa da yaşanan Kahramanmaraş depremi, afet yönetiminde yeni adımların atılması gerektiğini göstermiştir. Bütünleşik bir afet yönetimi için kamu ve STK’ların kurumsal yapılarının elden geçirilmesi ve karşılıklı iş birliğinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Çalışmada, STK’ların afet yönetimindeki rolünü artırmak ve koordinasyonunu sağlamak için kurumsal yapılarının güçlendirilmesi ve akreditasyon sürecinin afet sahalarının ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet, afet yönetimi, risk yönetimi, akreditasyon, TAMP, STK, AFAD.

YAZAR HAKKINDA

İbrahim Taşdemir

2004 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinden mezun oldu. Yüksek Lisansını Yıldız Teknik Üniversitesinde tamamlayan Taşdemir, doktora derecesini Bölgesel Kalkınma ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) konusunda İTÜ’de aldı. 2003-2015 tarihleri arasında özel sektör, Serhat Kalkınma Ajansı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin çeşitli birimlerinde Birim Başkanı, Ar-Ge koordinatörü, proje müdürü, kalkınma uzmanı, CBS uzmanı ve kontrol mühendisi olarak; bölgesel kalkınma, gayrimenkul geliştirme, taşınmaz yönetimi başta olmak üzere birçok konuda çalışmalar yaptı. 2015-2020 tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığında Daire Başkanı, 2020-2021 tarihleri arasında Serhat Kalkınma Ajansında genel sekreter ve 2021-2022 tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığında daire başkanı olarak görev yaptı. Birden fazla STK’da yönetici ve üye olarak çalışan Taşdemir, “Afet Farkındalık Eğitimi”, “STK’larda Mali Kaynak Geliştirme ve Yönetme”, “Proje Yazma ve Yönetme” konularında eğitimler vermektedir. Aynı zamanda bir arama kurtarma personeli olan Taşdemir hâlihazırda Millî Eğitim Bakanlığında uzman olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Giriş

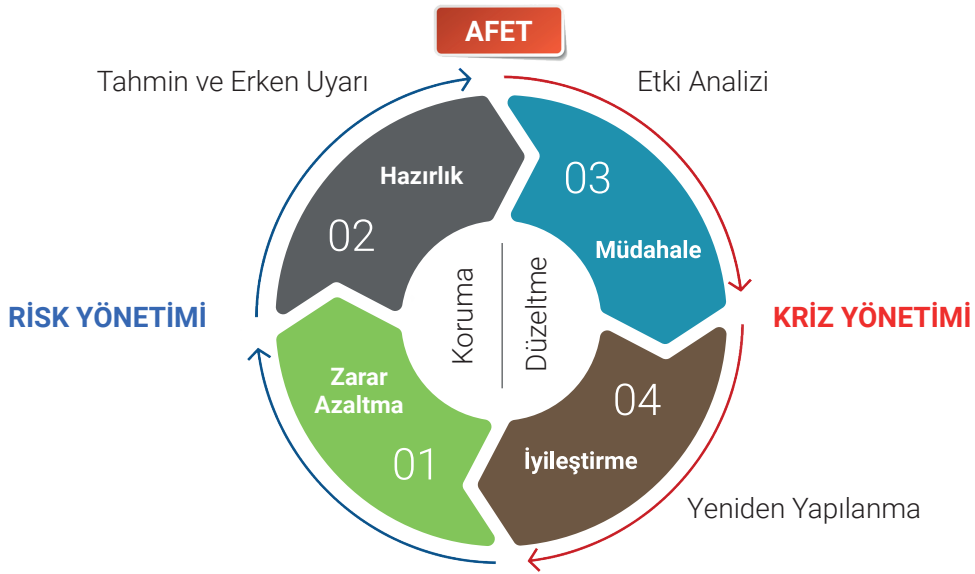
Bulunduğumuz çağ, afetlere karşı dirençli bir sistemin işleyebilmesi için kamu, özel sektör ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK) iş birliği yapmasını zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda Türkiye'de afet yönetiminden sorumlu kurum olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD), koordinasyon ve iş birliği sağlayan bir kurum olarak 2009'da kurulması afet yönetimi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. AFAD tarafından 2013'te hazırlanan ve 2022'de güncellenen Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile AFAD koordinasyonuna bağlı tüm kurum ve kuruluşlar, özel sektör ve STK'lar ile afetlerin "Sıfırıncı Dakika"sında, Türkiye'nin ortak gücü oluşturularak harekete geçilmesini planlayan bir sistem geliştirilmiştir.

17 Ağustos Gölçük ve 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinde açıkça görüldüğü gibi STK'ların desteği olmadan, devletin tek başına afete uğramış kişilerin ihtiyacını karşılamasının zorluğu görülmektedir. Bu nedenle STK'ların afet yönetiminin her bir evresinde üstlendikleri görev ve sorumluluklarla gerek birbirleri arasında gerekse kamu ile geliştirecekleri iş birliği, afet yönetiminin etkin ve verimli olmasını etkileyen önemli bir faktördür.

Bu çalışmada Türkiye'de mevcut afet yönetimindeki değişim, sivil toplumun bu afet yönetiminde nasıl ve ne şekilde yer aldığı, STK'ların afet tecrübesi, sivil toplumun kamu ile iş birliği, koordinasyonda yaşanan aksaklıklar, fırsat ve tehditler detaylı incelenmektedir. Ayrıca çalışma, söz konusu alanlardaki sorunlara hem afet yönetimi hem de STK'lar açısından çözüm önerileri sunmaktadır.

Türkiye'de Afet Yönetimi ve STK'ların Yeri

İnsanların sağlıklı bir çevrede yaşamını sürdürmesini zorlaştıran süreçlerin tanımlanması, planlanması ve yönetimi (Karaman, 2016) olarak tanımlanabilecek olan afet yönetimi; afetlerin önlenmesi ve zararlı etkilerinin azaltılması için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm içerisinde çalışmasını gerektiren çok yönlü bir yönetim sürecidir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere afet yönetimi, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki tüm faaliyet, program ve tedbirlerin ilgili tüm kurum ve kuruluşların koordinasyon içerisinde

Şekil 1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi ve Evreleri

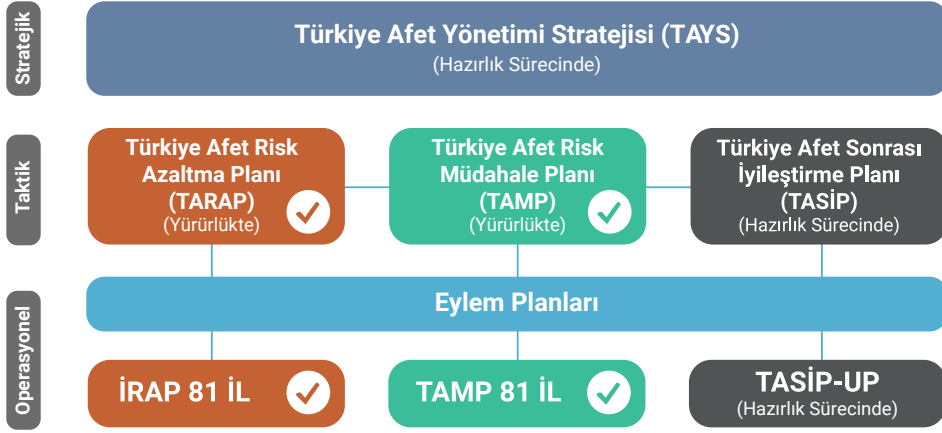
Kaynak: Kadioğlu, 2008 ve Bilgitekin, 2014'ten yararlanılarak hazırlanmıştır.

bütüncül olarak yürütmeleri gereken bir süreçtir. Bunların birbirinden bağımsız olarak sürdürülmesi ya da bu bütüncül yapının parçalanması süreci akamete uğratacaktır. Bu bütüncül yapı literatürde risk yönetimi ve kriz yönetimi olarak iki ana başlıkta ele alınarak bu iki ana başlık da kendi içinde birçok alt başlığa bölünerek ulusal ve uluslararası birçok sınıflandırma yapılmıştır (Taşdemir, 2020b; Demirci ve Karakuyu, 2004; Ergünay, 1996; Radke vd., 2000; Yalçiner, 2002). Bu sınıflandırmalar sadeleştirildiğinde afet yönetiminin; zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme olarak dört ana evreden oluştuğu görülmektedir (Ciottonne, 2016; Bilgitekin, 2014). Ancak Kadioğlu (2008), bu evreleri; zarar azaltma, hazırlık, tahmin ve erken uyarı, afetler, etki analizi, müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılanma şeklinde sekiz evreye ayırarak, detaylandırmıştır (Şekil 1).

Şekil 1’de verilen Bütünleşik Afet Yönetim Sisteminde yer alan risk yönetimi en fazla ihmal edilen aşamadır. Bütünün parçalanmasından kaynaklı olarak da kriz yönetiminin de sağlıklı bir şekilde yapılamadığı geçmiş afetlerde sıkça vurgulanan bir gerçektir.

Türkiye’de afet ve acil durumların etkin bir şekilde yönetilmesi için kurulan AFAD, kağıt üzerinde de olsa “Bütünleşik Afet Yönetim Sistemine” geçilmesini sağlamıştır. Böylece afet ve acil durumların tek bir merkezden koordine edilmesi, denetlenmesi ve bu hizmetlere ilişkin düzenlenecek eğitimlerin standartlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Ancak Başbakanlığa bağlı olan AFAD, 2018 yılında İçişleri Bakanlığına devredilerek koordinasyon gücünü zayıflatmıştır. Çünkü afet yönetimi bakanlıklar üstü bir güç gerektiren ciddi bir koordinasyon işi olarak diğer bakanlıklarla aynı seviyedeki bir bakanlığın alt birimi olmuş ve AFAD burada işlevsellik gösterebileceği koordinasyonu sağlayamamıştır. Ayrıca Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu başta olmak üzere ulusal düzeyde koordinasyondan sorumlu tüm üst kurullar Başbakanlığın

Afet yönetimi, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki tüm faaliyet, program ve tedbirlerin ilgili tüm kurum ve kuruluşların koordinasyon içerisinde bütüncül olarak yürütmeleri gereken bir süreçtir.

Şekil 2. Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetim Sistemi

Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022

kapatılması ile feshedilmiştir. Koordinasyon zayıflığı en çok COVID-19 salgını sürecinde kendini göstermiştir. Ülkenin afetlerden sorumlu kuruluşunun tüm afetler için hazırlamış olduğu plan TAMP'in; 2019 yılında yayınlanan pandemi planının bir yerinde bile zikredilmemesi, tecrübelerinin yeni plana aktarılmaması ve kendi başına bir organizasyon kurmaya çalışması ülkemizin afet yönetimi açısından kötü bir örneğin doğmasına neden olmuştur (Taşdemir, 2020a).

Türkiye'de afet yönetimine ilişkin temel hukuki kaynak olan 5902 sayılı yasanın 1999 Marmara depreminden sonra çıktığı gibi 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun da 23 Ekim 2011 ve 9 Kasım 2011 Van depremlerinden sonra 2012 yılında yayımlanmıştır. Sürdürülebilir ve etkin bir afet yönetimi için 2013 yılında hazırlanan TAMP, 2022 yılında hazırlanan Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) ve hazırlık sürecinde olan Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP) ile beraber Türkiye Afet Yönetim Strateji Belgesi'nin üç ana bileşenlerinden biri olmayı hedeflemektedir (Şekil 2).

TAMP; Türkiye'de yaşanabilecek her tür ve ölçekteki afet ve acil durumlara etkin müdahale için görev alacak kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsayan taktik bir plandır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022). Planda, afet ve acil durumlarda kesintiye uğrayan hizmetlerin kısa sürede sürdürülebilirliğinin sağlanması için 25 çalışma grubu oluşturulmuş ve bu çalışma gruplarına bağlı 26 acil hizmet için ana çözüm ortağı olacak bakanlıklar belirlenmiştir. Plana göre, Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu bünyesinde akredite olmaları koşuluyla STK'lara da 3 üyelik tahsis edilmiştir. STK'ların akreditasyon işlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için 2020 yılında "AFAD Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik" hazırlanmıştır (Resmi Gazete, 2020). Bu yönetmelik sayesinde AFAD tarafından akredite edilen STK'lar TAMP'a dâhil edilerek yapılacak faaliyetlerde etkin olmaları sağlanacaktır. Ancak mevzuatta, afet yönetiminde STK'ların hizmetleri genel olarak afet sırasında ve sonrasında müdahale faaliyetleri şeklinde ele alınmıştır. TAMP'a

Tablo 1. TAMP’da STK’ların görev aldığı çalışma grupları

Servis	Toplam Çalışma Grubu	STK’ların Olmadığı Grup Sayısı	STK’ların Olduğu Gruplar
1 Operasyon Servisi	17	5	1- Haberleşme, 2- Arama ve Kurtarma, 3- Sağlık, 4- Tahliye Yerleştirme ve Planlama, 5- Nakliye, 6- Ulaşım Alt Yapı, 7- Barınma, 8- Beslenme, 9- Psikososyal Destek, 10- Enkaz Kaldırma, 11- Tarım Orman Gıda Su ve Hayvancılık, 12- Kimliklendirme ve Defin
2 Lojistik ve Bakım Servisi	3	1	1- Aynı Bağış Depo Yönetimi ve Dağıtım, 2- Teknik Destek ve İkmal
3 Finans ve İdari İşler Servisi	3	2	1- Ulusal ve Uluslararası Nakdi Bağış
4 Bilgi ve Planlama Servisi	2	2	-
Toplam	25	10	15

Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022’den yararlanılarak hazırlanmıştır.

göre afet bölgesinde görev alacak STK’ların koordinesi, ilgili oldukları ulusal düzey çalışma grubu ana çözüm ortağı tarafından gerçekleştirilmektedir. Plan-daki 4 servisin 25 çalışma grubuna ait detayları Tablo 1 de verilmiştir.

STK’ların afetlerde müdahale etme şartı, akreditasyon ve bağlı oldukları ana çözüm ortağının koordinesinde çalışmak olarak belirlenmiştir. Ancak plan kapsamındaki 25 çalışma grubunun ana çözüm ortağı olan bakanlıkların hiçbirinin web sayfasında

bazı haber ve duyurular dışında herhangi bir rehber, rapor ya da istatistik bulunmamaktadır. Aynı şekilde AFAD’ın da internet sitesinde bugüne kadar ana çözüm ortaklarının yaptığı faaliyetler ile destek çözüm ortakları olan STK’ların kaç tanesinin hangi alanda akredite olduğu ile ilgili herhangi bir istatistik ya da rapor paylaşılmamıştır. Ancak sitede 12.02.2022 tarihli bir haberde TAMP’ın 26 acil hizmetinden biri olan kentsel arama kurtarma sınıfında akredite edilen STK ve kuruluş sayısının 21’e, üye sayısının ise 566’ya yükseldiği belirtilmektedir (Afet ve Acil Durum Yönetimi

STK'lerin deprem bölgesindeki yardım seferberliği devam ediyor

Şekil 3. 6 Şubat Depremlerinden Sonra Sahada Faaliyet Yürüten STK'lar

Kaynak: Anadolu Ajansı, 2023

Başkanlığı, 2022). Yine aynı haberde 26 adet acil hizmetten; kentsel arama kurtarma, beslenme, aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım ile psikososyal destek alanları olmak üzere sadece 4 tanesinde akreditasyon başvurularının alındığı, gelecek dönemde akreditasyonun, tüm acil hizmetler konularında çalışan ekipleri kapsayacak şekilde genişletilmesi planlandığı duyurulmuştur.

Sivil Toplumun Afet Tecrübesi

Afetlerde ve acil durumlarda STK'ların ne kadar önemli olduğu 17 Ağustos Gölcük depremi ile gündeme gelmiş ve 6 Şubat Kahramanmaraş depremi ile belirlenlik kazanmıştır. Özellikle Gölcük depreminden sonra

yaşanan boşluk ve belirsizlik ortamı STK'ların olumlu refleksleri ile doldurularak önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Yaşanan bu tecrübe ile STK'lar bir taraftan kamunun yükümlülüklerini azaltırken bir taraftan da toplumu afet ve acil durumlara karşı hazırlamaya başlamışlardır.

STK'lar, afet yönetiminde anahtar unsurlar olarak görülmektedirler. Taban düzeyinde faaliyet gösteren STK'lar, toplum katılımını teşvik etme konusunda devlet kurumlarına karşı bazı üstünlükleri olduğu için uygun bir alternatif sağlayabilmektedir (Gül, 2021). Devletin birçok alanda olduğu gibi afetlerde de her yere aynı zamanda ve aynı oranda ulaşması mümkün olmadığı için bu durumun gerçekliği tartışmalı olmaktadır. Bu nedenle STK'lar; bürokrasiden uzak esnek yapılarıyla, afetlerin farklı evreleriyle ilgili edindikleri uzmanlıklarla,

yerel teşkilatlanmalarla, talep edilen hizmeti maddi karşılık gözetmeden sunmalarıyla ve kapasitelerini sürekli geliştirme çabalarıyla, afet yönetiminde vazgeçilemeyecek bir konuma gelmişlerdir (Kaya, 2016).

1999 depremi sonrası sahada yaşanan sıkıntılar dikkate alınarak insani yardım amaçlı çok sayıda dernek kurulurken daha önce pasif durumda olan birçok STK da tekrar aktif duruma geçmiştir. Bazı STK'lar ise özellikle yurtdışından gelen STK'lar ile kurdukları iletişim sayesinde artık ülke sınırlarını aşarak yurtdışında da insani yardım faaliyetlerine başlamış, uluslararası bir statüye yükselmişlerdir.

Türkiye'de 6 bin civarında faaliyet gösteren vakıf bulunmaktadır. Bu vakıfların yüzde 87'si (yaklaşık 5 bin) afetlerle ilişkilendirilebilecek dezavantajlı gruplara yönelik vakıflardır (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2022). İçişleri Bakanlığı verilerine göre 100 bin civarında faal dernek bulunmaktadır. Faaliyet alanlarına göre dernek sayısına bakıldığında ise afet ve acil durumlar ile ilgili olabilecek dernek sayısı yaklaşık 8 bin civarındadır. İnsani yardım dernekleri sayısı 6 bin iken dezavantajlı gruplara yönelik 2 bin civarında dernek bulunmaktadır. Bu sayılara göre afetlerle ilişkili dernek sayısı toplam dernek sayısının yaklaşık yüzde 8'ine denk gelmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2023).

16 Mart itibarıyla Anadolu Ajansı'nın depremde çalışma yapan 300 civarında STK'dan oluşan listesi bu anlamda sivil toplumun ne kadar etkin olduğunu göstermektedir (Şekil 3). Sahada olup ismi bu listede olmayan yüzlerce başka STK'nın olduğunu hatta resmi açıklamalarda 2 bin civarında STK'nın afet bölgesinde çalışma yaptığını da unutmamak gerekir (Taşçı, 2023).

Afetlerde yardımı ve katkısı önemli olan STK'ların afet

yönetiminde kendilerinden bağımsız olarak yaşanan koordinasyon ve iş birliği sorunlarının yanında kendi kurumsal yapı ve işleyişlerinden kaynaklanan bazı sıkıntılara sebebiyet verdikleri Kahramanmaraş depreminde bir kez daha görülmüştür. Kahramanmaraş depreminde sadece Türkiye değil birçok ülkeden kurum ve kuruluşlar yardım için bölgeye gelmiştir. Ancak afetin büyüklüğünden dolayı gerek kamu otoritesi gerekse STK'lar zamanında ve etkin müdahalede bulunma noktasında sorunlar yaşamıştır. STK-kamu iş birliği/ilişkileri ile bunların kurumsal yapıları konusunda AFAD'ın 2013-2017 Stratejik Planı'nda ciddi analizler yapılmıştır. Son depremde yaşanan sıkıntılar dikkate alındığında 2012 yılında yapılan bu tespitlerin halen geçerli olduğu görülmektedir. Fırsatlar bölümünde kullanılan "STK olmadan afet yönetilememesi..." cümlesi STK'ların önemini belirtilirken, afet yönetiminde STK'ların vazgeçilmezliği bölümünde STK'lar ile ilgili yaşanan sorunların bazıları aşağıdaki gibi kayda alınmıştır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2012):

- Arama-kurtarma konusunda yoğunlaşmış olunması,
- Birbirleri arasında öne çıkma rekabeti olması,
- Kamu ile birlikte çalışmamaları/çalıştırılmamaları,
- Denetlenmemeleri/akredite olmamaları,
- AFAD-STK ilişkilerinin belirsiz olması,
- Afet bölgesine hazırlıksız gelerek afet yönetimine yük olmaları,
- Ortak tatbikatlar yapmamaları,
- Bazı STK'ların gizli ajandalarının olması,
- Basının STK'larca yanlış bilgilendirilmesi,

Afetlerde Koordinasyon ve STK'larla İş Birliği

STK'lar afete hazırlık aşamasından afet yönetim sürecine, oradan afet sonrasında iyileştirme ve yeniden inşa aşamasına kadar birçok alanda hizmet vermektedir. Bu kadar büyük bir kitlenin, görece küçük afetlerde öne çıkmaya da Marmara ve Kahramanmaraş depremleri gibi büyük afetlerde, sahada çalışma halindeyken koordine edilmesi ve iş birliği içinde çalışması bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Kurumsal Yapı ve Koordinasyon

Afet koordinasyonundan sorumlu olan AFAD'ın, 2013-2017 Stratejik Planı'nda yer verdiği aşağıdaki noktalar-daki kurumsal zayıflıklar bugün de devam etmektedir:

- Kurum içinde görev, yetki ve sorumlulukların net olmaması,
- Farklı kurumların birleştirilmesi nedeniyle yapısal ve işlevsel bütünleşmenin tam sağlanamaması,
- Koordinasyon kurumu olarak tasarlanmışken giderek daha icracı bir kurum haline gelmesi,
- Standart oluşturma ve akreditasyon çalışmalarının yeterli düzeyde olmaması.

Stratejik Plan 2019–2023'te fırsatlar kısmında "Afet ve acil durum alanıyla ilgili etkin sivil toplum kuruluşlarının varlığı" vurgulanarak STK'ların varlığının, kuruma güç kattığı açık bir şekilde belirtilmiştir. Yine Plan'da kurumun güçlü yönlerinden biri olarak "STK'lar ile hızlı ve kolay bir şekilde iş birliğine gidilebilmesi" vurgulanmıştır. Zayıf yönlerinde ise "Sektörel (itfaiye, STK'lar, ilgili diğer kurum ve kuruluşlar) denetime ilişkin yetki kullanımının mevcut mevzuatla tam anlamıyla

sağlanamaması" hususu belirtilmiştir (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2019). Plan'ın "Muadil Kurumlardaki Gelişmeler" kısmında "STK'ların afet ve acil durumlara aktif katılımıyla ilgili süreçlerin belirlenmiş olması" belirtilse de uygulamada ciddi koordinasyon aksaklıkları yaşandığı son depremde de açıkça görülmüştür. Örneğin 26 acil hizmet alanından sadece 4'ü ile ilgili akreditasyon başvurusu alınması bile STK'ların birçok sahada yapacağı işlerle ilgili standartlarının olmadığını göstermektedir. Burada tek sorumlu elbette AFAD değildir. Ana çözüm ortağı olan bakanlıkların afetlerle ilgili iş ve işlemleri takip edecek müstakil birimlerinin olmaması, başta STK'ların koordinasyonu olmak üzere afet yönetiminde çeşitli aksaklıklara sebep olmaktadır.

AFAD bir kriz anındaki sorumluluklarından dolayı her şeye yetişemeyeceği/yetişemediği için boş kalan alanlarda STK'ların yetkilendirilmesi gerekmektedir. AFAD, tek bir marka altında iş yaptığından geneli kapsayan eleştiriler almakta, afet zamanında en çok ihtiyaç duyduğu motivasyonu alanda kaybetmekte, en önemlisi afetzedelere ve vatandaşlara çalışmanın aksamayan yönlerini de anlatamaz hale gelmektedir.

COVID-19 salgını süresince Sağlık Bakanlığının tüm sorumluluğu üstlenerek AFAD'ı ikinci plana taşıdığı gibi orman yangınlarında da Tarım ve Orman Bakanlığı ve AFAD arasında yetki karmaşası yaşanmıştır. Bir yandan AFAD tüm afetlerde yetkili merci olarak yer almayla diğer yandan Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı aynı sorumluluğu yüklenmeye çalışırken yetki alanının koordinasyonunu idare edecek kurumun kim olduğu ve süreci kimin idare edeceği üzerine karmaşa çıkmıştır. STK'lar sahada hangi kurumun emrine gireceğini ya da hangisinin talimatlarına göre hareket edeceklerini bilemedikleri için ilgili bölgeye müdahalede gecikebilmektedir.

Raporlama ve Değerlendirme

50 binin üzerinde vatandaşımızın hayatını kaybettiği, yaklaşık 14 milyon kişinin etkilendiği, Avusturya, Bulgaristan ve Hollanda gibi bazı ülkelerin yüz ölçümünden daha büyük bir alanı kapsayan ve “asrın felaketi” olarak adlandırılan Kahramanmaraş depremi gibi büyük bir afet sonrasında dahi AFAD’ın yahut diğer ana çözüm ortağı kurumların kamuoyunu bilgilendirme platformlarında konuyla ilgili ayrıntılı herhangi bir rapora ya da STK’lar ile ilgili bir değerlendirme toplantısı bilgisine ulaşılamamış olması düşündürücüdür. Bu durum yalnızca iş birliği/iletişim eksikliği değil aynı zamanda bu kurum ve kuruluşların koordinasyon görevlerini hakkıyla yapamadıklarının da somut göstergesidir. Aynı şekilde STK’ların da internet sitelerinde basit infografikler dışında kapsamlı bir değerlendirme raporu ya da benzer STK’lar ile bir görüşme toplantısı bilgisine ulaşılamamıştır. Bu da yapılan hataların ve iyi uygulamaların kayda alınmamasına neden olarak aynı hataların tekrarlanma ihtimaline kapı aralamaktadır.

Arama Kurtarma Kapasitesi

Kahramanmaraş depreminde görev yapan resmî kurumların ve tüm STK’ların arama kurtarma personelinin toplam sayısı yaklaşık 25 bindir. Diğer yandan yıkık/acil yıkılacak bina sayısı 50 bin civarındadır (Taşdemir, 2023). Bu rakamlara bakıldığında, Kahramanmaraş depreminde özellikle eğitimli arama kurtarma personelinin eksikliği açık bir şekilde görülmektedir. Hafif arama kurtarma eğitimi almış bir ekibin 18 kişiden oluştuğuna dikkat çekilirse böyle bir afette her binada bir ekip olabilmesi için en az 900 bin civarı eğitimli arama kurtarma personeline ihtiyaç vardır.

Personel eksikliğinin yanında özellikle afetin ilk 24 saatinde arama-kurtarma ekipmanı ve araç ihtiyacı oluşmuş, vatandaşların kendi imkanlarıyla arama kurtarma yapması için de araç-gereçler yetersiz kalmıştır. Aracı olan vatandaşların da afete hazırlık ve afet bilinci yetersiz olduğu için eğitimli ekiplerin afet bölgesine ulaşana kadar yapılması gereken ilk müdahale istenilen düzeyde yapılamamıştır.

STK’ların ve diğer eğitimli ekiplerin kullandığı arama kurtarma araç ve gereçlerinin büyük çoğunluğu yurtdışından ithal edilmektedir. Bu hem STK’lar için ciddi bir maliyet kalemi olmakta hem de ulaşılabilirliği azaltmaktadır. Bu malzemeleri temin eden STK’ların birçoğu da eğitim ve tatbikat alanları olmadığı için araçları afet öncesinde gereken düzeyde test edememiştir.

Sahaya İntikal ve Sahada Çalışabilme

En büyük sıkıntılardan biri de afet anında gerçekten yetkinliği ve tecrübesi olan kişi ve kurumların bölgeye hızlı bir şekilde nakline yönelik planlama ve koordinasyonun eksikliğidir. Afet bölgelerine giden STK gönüllülerinin bir kısmı yeterli tecrübeye sahip olmayınca yardıma muhtaç hale gelebilmektedirler. Daha önce birlikte çalışma tecrübesi olmayan STK’lar sahada birlikte çalışma konusunda isteksiz davranışları bölgedeki yardımların aksamasına neden olmuştur. Yine bölgede lojistik depo kapasitesi olmayan ya da zayıf olan STK’ların depo teminindeki sıkıntılar sahada operasyon yapmalarını zorlaştırmıştır. STK’larda görev yapan kamu kurumu personeli ve özel sektör gönüllülerinin bazıları izin alamadığı için afet bölgesine zamanında gidememiş, gidenlerin bir kısmı ise döndüğünde işyerleri ile sıkıntılar yaşamıştır.

İletişim ve Haberleşme Altyapısı

GSM operatörlerinin baz istasyonlarının büyük çoğunluğunun binaların üzerinde olması ve bu binaların da yıkılmasından dolayı milyonlarca mobil abonesinin olduğu deprem bölgesinde özellikle arama-kurtarma açısından en kritik saatlerde iletişim ve haberleşme günlerce sağlanamamıştır. Aynı zamanda AFAD'ın ve STK'ların müdahale esnasında haberleşeceği kesintisiz bir iletişim ağının da olmadığı görülmüştür.

Bağışların Toplanması ve Dağıtımı

Afet yönetiminde kullanılan lojistik depoların ve yardım depolarının yetersiz kaldığı, malzeme dağıtımında ciddi sorunlar yaşandığı, ilk günlerde herkese ulaşamayan yardımların sonraki günlerde yol kenarlarında ve kurum bahçelerinde gelişigüzel bırakıldığı görülmüştür. Şehir merkezlerinde görünür olan bölgelerde yoğun bir yardım malzemesi bırakılırken kenar mahallelere ve köylere, bu yardımların ya çok geç gittiği ya da ihtiyacın çok altında ulaştığı en çok belirtilen şikayet olmuştur. Ayni ve nakdi yapılan yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşip ulaşmadığı konusunda toplumda ciddi bir şüphe olduğu bu yüzden belli bir süre sonra yardımların azaldığı görülmüştür.

CBS Benzeri Araçların Kullanımı

Son depremde AFAD bünyesinde CBS tabanlı ve Mekânsal Adres Kayıt Sistemi (MAKS) ile entegre Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) olmasına rağmen aktif olarak kullanılamadığı için yıkıma

uğrayan bina ve enkaz altında kalmış tahmini insan sayısı ilk saatlerde belirlenebilecekken neredeyse bir hafta sonra bile tam olarak açıklanamamıştır. Binaların kat planları ve binada ikamet eden kişi sayısı gibi veriler afet bölgesinde arama kurtarma ekiplerinin ellerinde olmadığı için ayrıca zaman kayıpları yaşanmıştır. Diğer yandan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının afet sonrası hasar tespit çalışmalarına yönelik kamunun tüm teknik gücünü kullanan bir uygulama üstünden hasar tespitlerinin yapılmış olması ise olumlu bir gelişmedir. Çünkü Elazığ depreminde bakanlığın böyle bir çalışması olmadığından hasar tespitini sadece kendi personeli ile yapabilmıştır. Bu çalışma çok uzun sürdüğü için 6 Şubat Kahramanmaraş depreminde iyileştirme yapılıp kamu ve STK'ların da desteğini alarak hasar tespit çalışmalarını daha hızlı yapabildikleri görülmüştür.

Sonuç

Türkiye'de afet yönetimi, AFAD'ın kurulması ile "Kriz Yönetimi"nden "Risk Yönetimi"ne evrilmiştir. Bütüncül bir afet yönetimi için Başbakanlığa bağlı olarak 2009'da kurulan AFAD, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilirken İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. COVID-19 salgını sürecinde ve son depremde açık bir biçimde görüldüğü üzere yüksek düzeyli bir koordinasyon gerektiren durumlarda bu konumlandırma hatalıdır. Ayrıca kurumun icracı değil koordine edici olarak kurumsal yapılanmasını da tekrar gözden geçirmesi gerekmektedir. AFAD bünyesinde mevcut CBS tabanlı AYDES'in güncellenerek aktif olarak kullanılması da hem koordinasyonu kolaylaştıracak hem de işlerin sağlıklı yürümesini sağlayacaktır.

Afet yönetiminin en önemli bileşenlerinden biri de şüphesiz STK'lardır. Marmara depreminden

Kahramanmaraş depremine kadar yaşanan süreçte her ne kadar ciddi gelişmeler olsa da STK'lar afet tecrübelerini olumlu yönde tam olarak geliştirememişlerdir. Dolayısıyla STK'lar siyasi ve ideolojik kaygılardan kurtularak hem kamu hem de kendi aralarında birlikte çalışma kültürünü geliştirmelidirler.

STK'ların bütüncül afet yönetimine geçmesi ve afetler yaşandıktan sonra sadece arama kurtarma ve insani yardım dağıtımı kısır döngüsünden çıkmaları gerekmektedir. Afet yönetiminde gerek AFAD'ın gerekse de TAMP kapsamında ana çözüm ortaklarının STK'ları doğru bir şekilde koordine edip onlardan maksimum düzeyde faydalanabilmesi için 26 acil hizmet alanında

akreditasyon süreçlerini başlatması gerekmektedir.

STK akreditasyon sürecinin afet sahalarının gerçeklerine göre yeniden düzenlenmesi, STK'ların bu konuda cesaretlendirilmesi ve teşvik edilmesi, ayrıca akreditasyon standartlarının dönemsel denetlenmesi ve fiili anlık STK gücünün planlamalara sağlıklı bir şekilde dâhil edilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak bütüncül bir afet yönetimi için kamu ve STK'ların kurumsal yapılarının elden geçirilmesi ve karşılıklı iş birliğinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Devlet de afetlerin etkilerini azaltma ve yönetme konusunda güçlü sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak daha etkili bir şekilde hareket edebilir.

Öneriler

- AFAD'ın, bütün bakanlıkları ve STK'ları koordine edebilecek şekilde Cumhurbaşkanlığına bağlı, bakanlıklar üstü bir konuma yükseltilmesi gerekmektedir.
- AFAD'ın etkinliğini artırmak için transfer, barınma, beslenme vb. gibi afet sonrası iş kalemlerinin her biri TAMP ana çözüm ortakları üzerinden veya AFAD'ın altında oluşturulacak AFAD- Arama Kurtarma, AFAD-Barınma, vb. markalarla desteklenmelidir.
- TAMP ile işbirliği yapan bakanlıklar, akreditasyon süreçlerini yürütmeli ve ilgili STK'ları bu süreçte dahil etmelidir. Sağlıklı afet yönetimi ve koordinasyon için tüm bakanlıklarda bakanın direktiflerine uygun olarak çalışacak ayrı daire başkanlıkları kurulmalıdır.
- STK akreditasyon süreci sahaya uygun şekilde yeniden tasarlanmalı, STK'lar desteklenmeli ve teşvik edilmeli, akreditasyon standartları düzenli olarak denetlenmeli, STK'ların gücü ve etkinliği planlama süreçlerine sağlıklı bir şekilde dahil edilmelidir.
- Akreditasyon almış STK'lar ile kamu kurumlarının karşılıklı bilgi paylaşımının önündeki hukuki ve idari sorunlar giderilmeli; afet yönetiminde iş birliği ortamı güçlendirilmelidir.
- Afette görev alan tüm kurum ve kuruluşların afet sırasında ve sonrasında raporlama yapabileceği ortak bir sistem kurulmalıdır. Bu sayede hem doğru bilgilendirme hem de tecrübelerin kayıt altına alınması sağlanacaktır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ilkokul, ortaokul ve lise müfredatlarına afet bilgisi, afetle yaşam kültürü ve farkındalık, ilkyardım gibi eğitimler eklemelidir. Gönüllülerin, itfaiyelerde ve il AFAD'larda yılın belli günlerinde çalışması planlanarak toplumun afetlere hazır olması sağlanmalıdır.
- Çalışan sayısı 250 kişinin üzerinde olan tüm kurum ve kuruluşlar da AFAD, PAK, JAK, CEKUT, MEKUB gibi arama kurtarma ekipleri oluşturularak afete müdahale gücü artırılmalıdır.
- Acil durumlarda, eğitimli arama kurtarma personeli eksikliği için afet öncesi madenciler, itfaiyeciler, emniyet güçleri gibi kaynaklar, akredite STK veya kamuya ait arama kurtarma ekipleri tarafından önceden koordine edilmelidir. Özellikle uluslararası yardım gerektiren büyük afetlerde, özel sektörde veya kamuda tecrübeli inşaat ustaları, kamuya ve STK'ların akredite arama kurtarma ekiplerinin desteğiyle görevlendirilmelidir.
- STK'lara bütünsel afet yönetimine geçişleri için proje bazlı arama kurtarma malzemeleri dâhil ihtiyaç duyulan maddi ve manevi her türlü desteğin verilmesi gerekmektedir. Bu destekler sonrası en az bir alanda akreditasyon şartı getirilerek bu desteklerin etkinliği artırılmalıdır. Akreditasyon derecesine ve STK'nın çalışma alanına göre gerekirse eğitimler için arazi tahsisi yapılmalıdır.
- STK'ların büyük afetlerde birlikte çalışmalarının zorunluluğu dikkate alınarak ortak tatbikatların sıklaştırılması ve bu tatbikatlarda farklı STK'ların akreditasyon derecesine göre birbirinin emrinde çalışmalarını uygulamalı olarak test edilerek yaşanan aksaklıklar hızlıca iyileştirilmelidir.

- STK'lar için KDV ve ÖTV muafiyeti ile araç ve arama kurtarma malzemesi alımı, yurt dışından araç bağı-şı alımı da kolaylaştırılmalıdır. STK'ların bu malzemelere ulaşımının kolaylaştırılması için arama kurtar-ma çalışmalarında kullanılan teknik teçhizatların ülkemizde üretimi için gerekli zemin hazırlanmalıdır.
- Özellikle 3. ve 4. derece afetlerde STK'ların müdahalesini artırabilmek ve hızlandırabilmek için şehir-lerde bulunan lojistik depo kapasiteleri belirlenerek afet anında STK'lar ile bilgi paylaşımı yapılmalı ve lojistik depo desteği sağlanmalıdır. Afet esnasında çalışma yapacak kurum ve kuruluşlar, lojistik depo aramak zorunda kalmamalıdır.
- AFAD, bağış toplama sistemi tekrardan gözden geçirilmeli ve devletin yardım işinden tedricen çıkarak STK'lara alan açması gerekmektedir. Diğer yandan topladığı destekleri de STK'lar eliyle dağıtacağı pro-jeler yazmalı ve uygulamaya geçirmelidir.
- Aynı yardım bağışlarının çıkış yaptığı şehirden, gideceği şehir ve depo planlaması yapıldıktan sonra araçlara çıkış izni verilmelidir. Oluşturulacak bir barkod sistemi ile toplanan, depodaki, sevk halindeki ve dağıtılmış yardımların cinsi ve miktarı anlık olarak izlenebilmelidir.
- AFAD bünyesinde mevcut CBS tabanlı AYDES'in güncellenerek aktif olarak kullanılması gerekmektedir. Bu sisteme entegre edilecek güncel bina verisi sayesinde yıkıma uğrayan bina ve enkaz altında kalmış tahmini insan sayısı ilk saatlerde belirlenebilecektir.
- Deprem riski taşıyan bölgelerde bina kat planları CBS'ye işlenmeli, bu veriler arama kurtarma birimleri-ne mobil uygulamalarla paylaşılmalı. Büyük afetlerde, bina planı ve kişi sayısı bilgisi eksikse, kurtarma birlikleri mobil uygulamayla daha etkin çalışarak zaman kazanabilir.
- Afet haberleşmesi için akreditasyonunu tamamlamış STK'lara jandarmaya ait tüm Türkiye'de kurulu ve çalışır vaziyette olan Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi'nde (JEMUS) yer verilmelidir.
- STK'ların akreditasyon ekipleri içindeki görevli kamu personeli, afet durumunda kurumlarından izin beklememeli ve görevlendirme Cumhurbaşkanlığı aracılığıyla yapılmalıdır. Ayrıca, özel sektör görev-lilerini korumak için işverenlerin sorunlarına karşı akreditasyon sahibi gönüllülere yönelik mevzuat düzenlenmelidir.
- Orman yangınlarına müdahalede çok başlılığı çözmek ve afet yönetimi yaklaşımı ile daha etkin müca-dele sağlayabilmek için Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı AFAD'a bağlanmalıdır.
- İtfaiye teşkilatları belediyelerden alınıp merkezi bir birime bağlanarak AFAD'ın koordinesine verilmelidir. Türkiye'nin en küçük ilçesi dâhil 7/24 nöbette bekleyen böyle bir hazır kıta, afet eğitimi verilmesiyle profesyonel arama kurtarma ekibine dönüşecektir.

Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2012). AFAD 2013-2017 stratejik planı. (04.05.2023). Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2288/files/afadsp2013-2017.pdf>
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2019). AFAD stratejik plan 2019-2023. (04.05.2023). Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/afad-baskanligi-stratejik-planı>
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). AFAD akreditasyon sistemi'nde 189 üye daha sertifikalarına kavuştu. (8.05.2023). Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/afad-akreditasyon-sisteminde-189-uye-daha-sertifikalarına-kavustu>
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). Türkiye afet risk azaltma planı. (28.04.2023). Erişim adresi: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). Türkiye afet müdahale planı. (28.04.2023) Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2023). Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü. (3.05.2023). Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>
- Anadolu Ajansı. (2023). STK'lerin deprem bölgesindeki çalışmaları sürüyor. (15.05.2023). Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/stklerin-deprem-bolgesindeki-calismalari-suruyor/2816384>
- Bilgitekin, M. H. (2014). *Acil durum yönetimi ders notları*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, İzmit Meslek Yüksek Okulu.
- Ciottone, GR. (2016). *Ciottone's disaster medicine*. 2nd ed. Philadelphia, PA: Elsevier.
- Demirci, A. & Karakuyu, M. (2004). *Afet yönetiminde coğrafi bilgi teknolojilerinin rolü*. (3.05.2023). Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/293333068_Afet_yonetiminde_cografı_bilgi_teknolojilerinin_rolu
- Ergünay, O. (1996, 15-16 Şubat). *Afet yönetimi nedir? Nasıl olmalıdır?, Erzincan ve Dinar deneyimleri ışığında Türkiye'nin deprem sorunlarına çözüm arayışları TÜ-BİTAK deprem sempozyumu*. Ankara.
- Gül, M. (2021). Afet yönetiminde sivil toplum kuruluşlarının önemi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*. 7(44), 1613-1619
- Kadioğlu, M. (2008). *Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri*. M. Kadioğlu & E. Özdamar (Ed.). Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri (ss. 251-276) içinde. JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.
- Karaman, Z. T. (2016). *Bütünleşik Afet Yönetimi*. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Soner-Esmer/publication/312172946_Afet_Lojistigi/links/5874946d08aebf17d3b22d23/Afet-Lojistigi.pdf
- Kaya, M. (2016). Afet yönetiminde sivil toplum kuruluşlarının rolü ve önemi. *Gönül Kültür ve Medeniyet Dergisi*. Sayı 55.
- İçişleri Bakanlığı. (2023). Yıllara göre faal dernek sayıları. (15.05.2023). Erişim adresi: <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari>
- Radke, J., Cova, T., Sheridan M., Troy, A., Mu, L., Johnson R. (2000). Application challenges for geographic information science: Implications for research, education and policy for emergency preparedness and response. *Journal of the Urban and Regional Information Systems Association*, 12(2), 15-30.
- Resmi Gazete. (2020). Afet ve acil durum yönetimi başkanlığı afet ve acil durumlara ilişkin hizmet standartları ve akreditasyon esaslarının belirlenmesi hakkında yönetmelik. (8.05.2023). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200729-1.htm>
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023), 2023 Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu. (8.05.2023). Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>
- Taşçı, F. (2023). Afet sonrası sivil toplum yardımlarının koordinasyonu. (15.05.2023). Erişim adresi: <https://www.setav.org/analiz-afet-sonrasi-sivil-toplum-yar-dimlarinin-koordinasyonu/>
- Taşdemir, İ. (2020a). Bütüncül bir afet yönetimine ihtiyaç var. (28.04.2023). Erişim adresi: <https://tyap.net/bbayiv>

Taşdemir, İ. (2020b). *Afet yönetimi ve coğrafi bilgi sistemleri = disaster management and gis*. A. H. Kuzucuoğlu & Y. Şeşen (Ed.). Bilgi merkezleri: Sağlık ve afet bilgi yönetimi (ss. 305-380) içinde. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Taşdemir, İ. (2023). Bir arama kurtarma görevlisi gözüyle asrın felaketi: Kahramanmaraş depremi üzerine tespitler ve öneriler. (28.04.2023). Erişim adresi: <https://www.cihannuma.org/bir-arama-kurtarma-gorevlisi-gozuyle-asrin-felaketi-kahramanmaras-depremi-uzerine-tespitler-ve-oneriler>

Vakıflar Genel Müdürlüğü. (2022). Vakıf istatistikleri. (15.05.2023). Erişim adresi: https://cdn.vgm.gov.tr/genelicerik/genelicerik_945_290519/009hedef-kitlesine-gore-yeni-vakiflarin--dagilimi.pdf

Yalçın, Ö. (2002). Depreme dayanıklı kentler için coğrafi bilgi sistemleri. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 17(3), 153-165.

Diğer Yayınlarımız

2009 yılında Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulmasıyla birlikte; ülkemizde yeni bir afet yönetim modeli uygulamaya konulmuş olup getirilen bu model ile çalışmalar, kriz yönetiminden risk yönetimine evrilmiştir. Ancak afet yönetiminde STK'ların hizmetleri genel olarak afet sırasında ve sonrasında müdahale faaliyetleri çerçevesinde ele alınmıştır. STK'ların afet tecrübesi ile hem AFAD'ın hem de ana çözüm ortakları kurumlarının koordinasyon faaliyetlerine bakıldığında, son yıllarda her ne kadar ciddi çalışmalar yapılmış olsa da en son yaşanan Kahramanmaraş depremi, afet yönetiminde yeni adımların atılması gerektiğini göstermiştir.

Türkiye'de afet yönetiminin ve STK'ların mevcut durumunun ele alındığı bu analiz raporunda Türkiye'de afet yönetimi ve STK'ların yeri incelenmiştir. Sivil toplumun afet tecrübesi ele alındıktan sonra afetlerde koordinasyon ve STK iş birliğinin afete hazırlık aşamasından, afet yönetim sürecine, oradan afet sonrasında iyileştirme ve yeniden inşa aşamasına kadar niçin önemsenmesi gerektiği izah edilmiştir. Afetlerde kurumsal yapı ve koordinasyon, raporlama ve değerlendirme, arama kurtarma kapasitesi, sahaya intikal ve sahada çalışabilme, iletişim ve haberleşme, bağışların toplanması ve dağıtımı, CBS gibi araçların kullanımı gibi konulardaki zorluklar incelenmiştir. Analiz Raporu bu doğrultuda afet yönetimi ve STK'ların adaptasyonunda karşılaşılan yetersizlik alanlarını ve yol açtığı olumsuz etkilerin azaltılmasına yönelik öneriler sunmaktadır.

